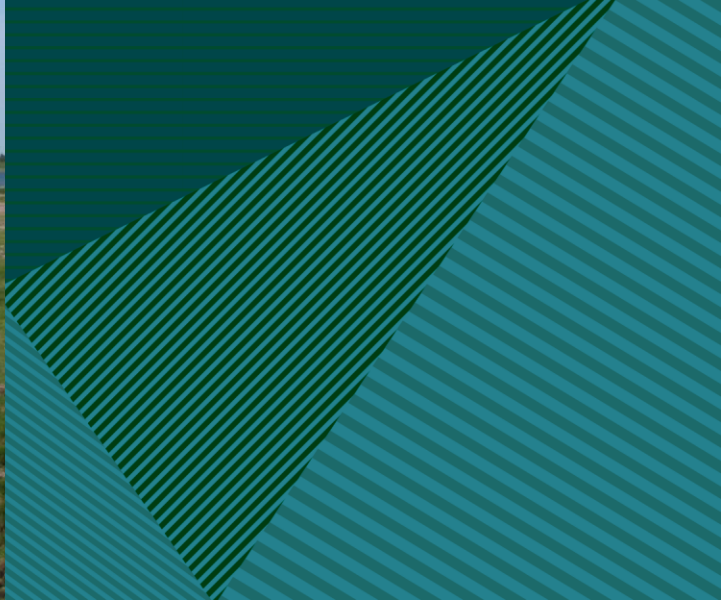

§ 3-NATUR

Jonas Valhøj Kleffel Nielsen, Jura & Skat

LandboThy
11.05.2017

STØTTET AF
promilleafgiftsfonden
for landbrug

NATURBESKYTTELSSESLOVENS § 3

§ 3. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af **naturlige søer**, hvis areal er på over **100 m²**, eller af **vandløb** eller dele af vandløb, der af miljø- og fødevareministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

Stk. 2. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af

- 1) **heder**,
- 2) **moser og lignende**,
- 3) **strandenge og strandsumpe** samt
- 4) **ferske enge og biologiske overdrev**,

når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt i stk. 1, er større end **2.500 m²** i sammenhængende areal.

Stk. 3. Der må heller ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, der er **mindre end 2.500 m²**, når de ligger i forbindelse med **en sø eller et vandløb**, der er omfattet af beskyttelsen i stk. 1

BESKYTTET NATUR

Skal natur være registreret for at være beskyttet?

INFORMATION OM REGISTRERINGER OG NYE / ÆNDREDE REGISTRERINGER

<http://arealinformation.miljoeportal.dk/distribution/>

www.dinnatur.dk

https://www.landbrugsinfo.dk/Miljoe/Natur-og-arealforvaltning/naturtyper/Sider/AM_17_3683_info_om_p3_natur.aspx

TILSTANDSÆNDRING

Den hidtidige anvendelse kan fortsættes (hvis den kan dokumenteres)

Aktiviteter, der kan ændre tilstanden, kræver dispensation

- Omfatter også oprensning af søer, rydning af krat og lign., der har til formål at forbedre tilstanden

Pleje til opretholdelse af tilstand kan ske, men ikke pligt til pleje

En væsentlig jordbrugs- eller anden almindelig økonomisk interesse kan ikke i sig selv begrunde en dispensation

NATURLIGE SØER

- Indført den 1. jan 1979
- **Over 100 m²** (1000 m² fra 1. jan. 1979, 500 m² fra 1. jan 1984 og 100 m² fra 1. juli 1992)
- Naturligt opståede søer og søer skabt ved menneskelig indsats.
- Ministersvar i 1991 - begrebet ”naturlige søer” var så indarbejdet, at man ikke ville ændre det. En ændring ville medføre forvirring fremfor afklaring.

NATURLIGE SØER

- Branddamme, regnvandsbassiner mv. Se fx NKO Nr. 439, august 2008.
- **Afgørende er, om der er vand, og om vegetationen består af vand og sumpplanter.** Ikke krav, at der er åben og ubevokset vandflade
- Temporære søer (søer der tørrer ud hver sommer): Omfattes af beskyttelsen, hvis de ikke er indgået i omdrift, og de derudover udgør en del af et samlet § 3 område, f.eks. en eng (samlet på over 2.500 m²).
- Er der kun vandflade visse år? – omfattes ikke, jf. MAD 2010.687 (2 ud af 13 år og ikke karakteristisk vegetation)

SØER OG DRÆN

Sag fra Natur- og Miljøklagenævnet (NMK-510-00860)

Sø mindsket fra 140 m² til 90m² ved udskiftning af dræn

”Det er nævnets vurdering, at den af klager foretagne genetablering af dræn, der i en lang periode ikke har virket, ikke kan betegnes som sædvanligt vedligehold, men muligvis har været medvirkende årsag til, at søens areal er formindsket.”

ERSTATNINGS-SØ?

NMK-510-00798: Lodsejer ønskede at nedlægge vandhul mod etablering af erstatningsvandhul – af hensyn til markdrift, og da eksisterende vandhul var omkranset af intensiv opdyrket jord, dvs. begrænset mulighed for biodiversitet. Nyt vandhul kunne lægges ved areal udtaget af drift og nær naturbeskyttede områder.

Varde Kommunes byråd meddelte dispensation.

ERSTATNINGS-SØ?

”Ansøgningen om dispensation ... skyldes ejers ønske om mere rationelle dyrkningsmuligheder af marken... ..en jordbrugs- eller anden almindelig økonomisk interesse ikke i sig selv er tilstrækkelig til at begrunde en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.”

”I overensstemmelse med de klare lovbemærkninger og Natur- og Miljøklagenævnets restriktive praksis... ..finder et flertal af nævnet ikke, at der kan gives dispensation til nedlæggelse af omhandlede vandhul. Dette uanset størrelsen og den forventede kvalitet af den foreslåede erstatningsnatur.”

HEDER

- Indført den 1. januar 1984
- Over 2500 m² , enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med - mosaikreglen (5 ha fra 1. jan. 1984, 2500 m² fra 1. juli 1992).
- Udyrket landstrækning med mager jordbund, oftest bevokset med lyng og forskellige andre mindre buskvækster. Plantevæksten spiller central rolle. (1992 lovbem.)

HEDER

- Hedevegetationen er lavtvoksende med forekomst af dværgbuske. På mange hedearealer udgør buske og træer som eg, birk, bævreasp, gyvel, ene og selvsåede nåletræer et væsentligt element i vegetationen.
- Ofte forekommende dværgbuske: Hedelyng, revling, klokkelyng, tyttebær, blåbær, mosebølle, hede-melbærris, krybepil og arter af planteslægten visse.
- I nogle typer af hede udgør græsser, halvgræsser, laver og mosser det dominerende elementer plantevæksten med islæt af dværgbuske (1992 lovben.)
- Bølget bunke, fåresvingel, tandbælg, blåtop, sandskæg og katteskæg.

HEDER – OG BEVISER

MAD 2016.76 - NMK-510-00878

Lodsejer oplyste, at arealet før rydning fremstod med en tæt bevoksning af træer og småskove.

”Det fremgår at luftfotos, at arealet er udyrket i alle år op til 1987. På luftfotos fra 1992 og frem til 2014 fremstår arealet udyrket med få træer. På luftfoto fra 2015 fremstår arealet ryddet. Nævnet finder ud fra det medsendte materiale, herunder besigtigelsesdata samt luft- og ortofoto, at området havde karakter af hede, da rydning og tilsåning fandt sted.”

MOSER OG LIGNENDE

- Beskyttelse indført den 1. januar 1984.
- Over 2500 m² , enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med - mosaikreglen (5000 m² fra 1. jan. 1979, 2500 m² fra 1. juli 1992).
- Defineret ud fra områdernes plantevækst, fugtighedsforhold og jordbund.
- Ordene ”og lignende” tilføjet i 1992 for at tydeliggøre, ”at bestemmelsen også finder anvendelse, selv om ikke alle de ovennævnte kriterier samtidigt er opfyldt, herunder specielt selv om der ikke foreligger noget tørvelag”.

MOSER OG LIGNENDE

”Begrebet er en fællesbetegnelse for en række vådbundsområder med plantesamfund, der har betegnelsen efter vegetationens sammensætning, f.eks. rørsump, starsump, ellesump, birkekær, m.fl. eller efter vandtilførslen højmose, kærmose, vældmose” (naturtypevejl).

Eksempler på moser: Rørsump, fattigkær, rigkær, højmose, skovsumpe (naturtypevejl).

MOSER

MAD2012.504

Ud fra fremlagte luftfotos, oplysninger fra registrering i 1990 samt vidneforklaringerne konkluderede retten i Holstebro, at areal inden vedligehold af dræn 1999 havde været mose. Påbud om retablering opretholdt.

STRANDENGE OG -SUMPE

- Indført den 1. januar 1984
- Over 2500 m² , enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med - mosaikreglen (3 ha fra 1. jan. 1984, 2500 m² fra 1. juli 1992).

Strandenge

- Engstrækninger ved kysten defineret ud fra plantevæksten samt områdets landskabelige karakter og beliggenhed
- Relativt flade kystnære arealer med en naturlig vegetation bestående af græsser, halvgræsser og urter, som danner en mere eller mindre sammenhængende grønsvær (1992 lovbem.)
- Overskylles af og til (op til 10 dage pr. år)

STRANDENGE OG -SUMPE

Strandsumpe

Kystbeliggende områder, hvis vegetation er domineret af store sumpplanter som tagrør, strandkogleaks, blågrøn kogleaks og enkelte andre arter

FERSKE ENGE

- Beskyttelse indført den 1. juli 1992
- Over 2500 m² , enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med – mosaikreglen.
- Skabt ved menneskets påvirkning, ved slåning eller græsning af naturlige kærsamfund eller ved fældning af elle-, aske-, birk eller pil-dominerede sumpskove med efterfølgende slåning eller græsning
- Omfatter enge som "ikke hidtil har været regelmæssigt omlagt, hvorved normalt forstås inden for de **sidste 7-10 år**".

FERSKE ENGE

Naturenge:

- Naturenge er relativt **fugtige**, aldrig eller sjældent omlagte enge med græsning eller høslæt og med dominans af vilde græsser og urter. (reg.vejledningen)

Kulturenge:

- Enge, der omlægges eller isås mere eller mindre regelmæssigt som en del af deres landbrugsmæssige drift, men med mindst 7-10 års mellemrum. (reg.vejledningen)

Kulturgræsmarker:

- Landbrugsarealer med forskellige græsdominerende afgrøder omlagt hyppigere end hvert 7 – 10 år (omfattes ikke af beskyttelsen og er ikke nærmere defineret)

FERSKE ENGE

Omlæg - selv med meget lange intervaller 20-25 år - kan fortsættes (jf. NYT 1997, 189-191)

FERSKE ENGE

NMK-510-00856

Kommunes registrering af fersk eng ophævet

”Det fremgår af luftfotos, at arealet er opdyrket flere år frem til 1989. Arealet ligger i græs i 1993, men er opdyrket igen i 1995. På flere luftfotos fra årene 1999-2014 fremstår arealet med en meget ensartet struktur, og nævnet kan derfor ikke udelukke, at arealet har været omlagt op til flere gange i den pågældende periode. På denne baggrund finder nævnet ikke, at det omhandlede areal er omfattet naturbeskyttelseslovens § 3.”

FERSKE ENGE

NMK-510-00551

Ændret gødskning af eng

Lodsejer ønskede at skifte fra handelsgødning til komposteret dybstrøelse. Henset til den påvirkning, som den komposterede dybstrøelse kunne få på engen og – ved bortskylning – på åen samt de omkringliggende arealer, afviste nævnet, at der kunne gives dispensation fra § 3.

Nævnet stadfæstede på den baggrund kommunens afslag, og lodsejeren må fortsat kun gøde med almindelig handelsgødning

BIOLOGISKE OVERDREV

- Indført den 1. juli 1992 for historiske overdrev, fra den 1. oktober 2004 udvidet til biologiske overdrev.
- Over 2500 m² , enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med – mosaikreglen.
- Opstået som et resultat af en særlig landbrugsmæssig driftsform. Det var udyrkede arealer med rester af skov, som før udskiftningen tjente til vedvarende græsningsarealer for en eller flere landsbyer. Overdrevenes **jordbund udmagredes** efterhånden ved den vedvarende fjernelse af næringsstoffer fra arealerne. (1992-lovbem)

BIOLOGISKE OVERDREV

- Naturligt veldrænede, vedvarende græsarealer. Tørbundsarealer med lys åben græs- og urtevegetation, der aldrig eller kun meget sjældent har været pløjet op, og som oftest er præget af græsning...
... Overdrev kan være græssede, slåede eller uudnyttede.
- Den grundlæggende forudsætning for, at et areal kan betegnes som et overdrev, er **tørre jordbundsforhold og vegetationens sammensætning.**

BIOLOGISKE OVERDREV

”Græs- og urtevegetationen er oftest righoldig og varieret med mange sjældne arter. Blandt mere karakteristiske plantearter kan f.eks. nævnes mark-krageklo, gul evighedsblomst mark-bynke, blåhat, prikbladet perikon, gul snerre, småbladet høgeurt, fløjlsgræs, knoldranunkel m.fl.” (1992 lovbem)

”...græsningen på mange arealer [er] aftaget eller helt ophørt, og en del overdrev præges derfor i lighed med hedearealer af stigende tilgroning med buske og træer”. (1992 lovbem)

BIOLOGISKE OVERDREV

Intensiv opdyrkning skal være opgivet for **mindst 30-50** år siden, jf. 2004 lovbem.

Dog MAD 2013.1164: NMKN fandt, at alderskriteriet må forstås som en faktisk oplysning om, hvor lang tid det som alt overvejende hovedregel tager at udvikle overdrevsvegetation. **19-20** år anset for tilstrækkeligt

NATURTYPEBEKENDTGØRELSEN

Byzone: Beskyttelsen omfatter ikke heder, strandenge og strandsumpe samt ferske enge og biologiske overdrev, medmindre tilstandsændring til landbrugsformål, jf. § 1.

Aftaler: Søer, heder, moser og lignende, strandenge og strandsumpe samt ferske enge og biologiske overdrev, der er dannet, fordi der efter aftale med en offentlig myndighed i en nærmere angiven periode er gennemført en særlig driftsform på et areal, herunder braklægning og/eller pleje af dette, omfattes ikke af beskyttelsen, medmindre andet er bestemt i aftalen. Undtagelsen gælder indtil **et år** efter aftaleperiodens udløb, jf. § 2.

Aftale om allerede beskyttet område: Den tidligere udnyttelse af arealet kan genoptages efter aftaleperiodens udløb, medmindre andet er bestemt i aftalen. Genoptagelsen skal ske senest **et år** efter aftaleperiodens udløb, jf. § 2, stk. 2.

15 ÅRS GENOPDYKRINGSRET

Jordressourcebekendtgørelsens § 10:

Mulighed for at forhåndsanmelde et areal som halvkultur eller udyrket areal med ret til at genopdyrkning inden for de kommende 15 år. Det gælder uanset, om arealet i mellemtiden måtte komme til at opfylde kriterierne for beskyttelse efter NBL § 3.

OPLYSNINGSPLIGT & KLAGE

Man kan bede kommunen oplyse, om en bestemt foranstaltning, areal, sø eller vandløb er omfattet af beskyttelsesordningen.

- ❖ Svarfrist 4 uger, ellers kan ændring gennemføres, medmindre forholdet klart er omfattet af beskyttelsen, jf. naturtypebkg. § 10.

Klage til Natur- og Miljøklagenævnet over afgørelser, herunder registreringer, inden 4 uger, jf. NBL §§ 78 og 87 samt nævnets praksis.

- ❖ Bemærk at tredjemænd ikke kan klage over beslutning om at registrere / ikke registrere område som beskyttet

Domstole

Straffesag

SKOVLOVENS § 28, STK. 1

”Søer, moser, heder, strandenge eller strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev, der hører til fredskov, og som ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, fordi de er mindre end de deri fastsatte størrelsesgrænser, må ikke dyrkes, afvandes, tilplantes eller på anden måde ændres.”